

Jokainen
koulupäivä
on
tärkeä

TIETOA
POISSAOLOISTA

Jokainen koulupäivä on tärkeä!

- Kouluun tuleminen on ensisijainen vaihtoehto.
- Kouluyhteisö on tärkeä, koska oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa.
- Kouluhaluttomuuden syy tulee aina selvittää.
- Koulun velvollisuus on puuttua koulukiusaamiseen.
- Vastuu kouluun tulemisesta on oppilaalla ja hänen huoltajillaan.
- Luokanvalvoja on kodin ja koulun välinen yhteyshenkilö, johon kannattaa olla yhteydessä mahdollisimman varhain jos jokin mietityttää.

SISÄLLYS

1. Yleistä poissaoloista	2
1.1 Erilaisia syitä	2
1.2 Oppivelvollisuus	3
1.3 Sairauspoissaolot	3
2. Kodin rooli ja vastuu	4
2.1. Kodin asenne on tärkeä	4
2.2. Kouluun kannattaa lähteä	5
<i>Keskustelukysymyksiä</i>	6
2.3. Milloin huolestua	7
<i>Koulukiusaamisesta</i>	7
2.4. Jos huoli herää	8
3. Koulun rooli ja vastuu	9
3.1. Ennaltaehkäisy	9
3.2. Moniammatillinen yhteistyö	9
3.3. Koulun tukitoimista ja arvioinnista	9
<i>Sairauspoissaoloissa</i>	9

1. YLEISTÄ POISSAOLOISTA

1.1. Erilaisia syitä

Koulumaailmassa on tavallista, että oppilaille kertyy poissaoloja. Syitä on paljon ja ne ovat keskenään hyvin erityyppisiä, esimerkiksi:

- sairaus
- lomamatka
- harrastukseen liittyvät poissaolot
- koulumotivaation puute
- koulunkäynnin kokeminen merkityksettömäksi tai sen arvostuksen puute
- oppimisvaikeudet
- sekaisin oleva vuorokausirytm
- kokemus koulukiusaamisesta
- erilaiset ahdistukset, jännittäminen tai pelot esimerkiksi sosiaalisissa tilanteissa sekä niistä johtuvat fyysiset oireet
- voimien loppuminen kesken koulupäivän

Joskus juurisyöt poissaoloihin ovat alkaneet jo aikaisin alakoulun puolella. Kielteiset tunteet koulunkäyntiä kohtaan voivat kasaantua ja saattavat tulla esille vasta yläkoulussa.

Negatiivisten tunteiden tai sosiaalisten tilanteiden välttäminen voi myös olla syynä kouluhaluttomuuteen. Yksinäisyys, johon voi liittyä myös kiusaamista, on nykyään yhä useammalla nuorella syynä kasautuville poissaoloille. Yksinäisyyden ennaltaehkäisyyn kannalta olisikin tärkeää, että vanhemmat tukisivat nuoren elämässä myös niitä ihmissuhteita, jotka ovat koulun ulkopuolella.

Jatkuvat, säännölliset koulupoissaolot ovat merkki siitä, että jokin asia koulussa, tai nuoren elämässä muuten, ei ole kunnossa. Ne ovat "oire", jonka syy tulee selvittää. Syy ei välttämättä ole iso ja varhaisella puuttumisella se on helpompi saada kuntoon. Poissaoloksi voidaan määritellä myös se, että oppilas on tullut kouluun, mutta ei mene oppitunnille tai hänellä on usein pitkiä myöhästymisiä.

Poissaolojen kohdalla puhutaan joko luvattomista tai luvallisista poissaoloista. Joskus jos nuoren elämäntilanteessa on yhtä aikaa paljon kuormittavia tekijöitä, voi olla vaikeaa määritellä kummasta on kyse. Alaikäisen oppilaan huoltajan tulee kuitenkin joka tapauksessa aina selvittää niiden syyt omalle opettajalle eli alakoulussa luokanopettajalle ja yläkoulussa luokanvalvojalle. Opetuksen järjestäjällä on velvollisuus seurata oppilaan poissaoloja ja olla tarvittaessa yhteydessä huoltajaan.

1.2. Oppivelvollisuus

Nuorella on perusopetuslain mukainen velvollisuus käydä koulua siihen asti, kun hän täyttää 18 vuotta. Alaikäinen nuori ei voi itse päättää jättäytyä kotiin, vaan huoltajan vastuulla on huolehtia, että nuori käy säännöllisesti koulua.

Opetuksen järjestäjän tulee seurata perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja ja ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

1.3. Sairauspoissaolot

Jos poissaolojen syynä on selkeästi sairaus, riippuvat koulun toimintamallit pitkälti siitä, kuinka kauan oppilas joutuu olemaan pois. Oli sitten kyse luvattomista tai luvallisista poissaoloista (esim. sairauspoissaoloista), kummassakin tapauksessa ne näyttäytyvät koulun näkökulmasta samanlaisina; oppilas ei ole koulussa ja asiat jäävät opiskelematta. Varsinkin pitkittyessään myös sairauspoissaolot vaikuttavat sosiaalisiin suhteisiin ja kouluun kiinnittymiseen.

Pitkittyneet sairauspoissaolot vaativat sekä pedagogisia että opiskeluhuollollisia tukitoimia ja tiivistettyä yhteistyötä oppilasta opettavien opettajien, terveydenhoitajan, erityisopettajan ja muiden tarvittavien tahojen kanssa. Pitkittyneissä sairaustilanteissa tarvitaan yhteistyötä myös hoitavan tahon, esimerkiksi lääkärin kanssa.

Koulun kannalta on tärkeää tietää, että kyse on nimenomaan sairauspoissaoloista silloin, kun ne ovat selkeitä eikä muuta poissaolon syytä ole. Myös lääkärintodistus on hyvä tarvittaessa toimittaa kouluun jos sellainen on saatu.

2. KODIN ROOLI JA VASTUU

2.1. Kodin asenne on tärkeä

Poissaolojen juurisyyt voivat löytyä niin kotoa kuin koulustakin. Huoltajien on hyvä pohtia, miten omalla toiminnalla, asenteella ja esimerkillä voi tukea nuoren kouluun lähtemistä ja hänen koulunkäyntiään yleisesti. Omia mahdollisia ennakkoluuloja ja huonoja koulukokemuksia ei tulisi korostaa nuoren kuullen, vaan opettajista ja koulusta kannattaa nuoren kuullen puhua hyvää. Jos jokin asia esimerkiksi opettajan toiminnassa mietityttää, paras tapa selvittää asiaa on olla mahdollisimman varhain yhteydessä suoraan kyseiseen opettajaan, vaikka hän olisikin joku muu kuin oma luokanopettaja tai -valvoja. Jos se ei ole mahdollista, kannattaa ottaa yhteyttä omaan opettajaan. Kun lapset ja nuoret kertovat kotona kouluun liittyviä epäkohtia tms., on kyse asian yhdestä puolesta. Siksi on hyvä kuulla myös koulun näkökulma tilanteisiin.

Nuori ei myöskään aina osaa itse kertoa mikä on syynä kouluhaluttomuuteen. Silloin tarvitaan usein sekä kodin että koulun aikuisia auttamaan syiden selvittämisessä.

Kodin ja koulun hyvä yhteistyö tukee oppilaan koulunkäyntiä. Yhteistyön kannalta on tärkeää, että huoltajat osallistuvat vanhempainiltoihin, tapaamisiin opettajan kanssa sekä seuraavat ja käyttävät niitä yhteydenpitokanavia, jotka koululla ovat käytössä.

Joskus huoltaja saattaa tiedostamattakin suojella koulusta pois jäävää nuorta olemalla epärehellinen poissaolojen todellisista syistä. Huoltajien kannattaakin olla rehellisiä ja välittää sellaista suhtautumista myös nuorelle. Kun poissaolot otetaan reilusti käsittelemään ja ”nostetaan kissa pöydälle”, on myös koulussa helpompi pohtia nuorta tukevia keinoja.

Vanhempien ei ole syytä tuntea häpeää poissaoloista ja niiden syistä. Koulun ammattilaiset ovat tottuneet siihen, että erilaisia tilanteita tulee ja yhteistyöllä niissä päästään eteenpäin.

Kun nuori on pois koulusta, on peruseriaatteena, että joko hän itse tai huoltaja selvittää sinä aikana opiskellut asiat ja tehtävät. Jos hän on ollut sairaana, kouluun palattuaan hänen on mahdollista saada tukitoimena esimerkiksi tukiopetusta tai erityisopettajan tukea.

2.2. Kouluun kannattaa lähteä

Kouluun lähdön tulisi pääsääntöisesti olla mukavaa silloin, kun koulu koetaan turvallisena paikkana. On kuitenkin normaalia jos aina ei huvita lähteä kouluun, eikä siitä yleensä kannata huolestua, mikäli se on tilapäistä. Kovin pitkään kouluhaluttomuutta ei kuitenkaan kannata kotona jäädä seuraamaan, vaan puuttua siihen riittävän aikaisin. Jos kynnys jäädä aamuisin kotiin ilman todellista syytä alkaa madaltua ja huoltaja antaa siihen luvan, saattaa siitä herkästi muodostua tapa, ja kouluunlähtö vaikeutuu entisestään. Usein on niin, että mitä pidempään on pois koulusta, sitä suurempi on kynnys palata sinne. Jos nuori jää kokonaan pois koulusta, mahdollisuudet hänen tukemiseensa koulussa vähenevät huomattavasti.

Huoltajien tulisi aina kannustaa nuorta lähtemään kouluun, ettei vahingossa toiminnallaan vahvista kotiin jäämistä. Koulunkäynti on nuoren työtä ja hänen velvollisuutensa. Koulusta itsessään pitäisi löytyä asioita, jotka ovat riittävä syy lähteä sinne.

Koulunkäynnillä on oppimistavoitteiden lisäksi myös muita tärkeitä tavoitteita ja usein toistuvat poissaolot vaikuttavat paitsi oppimiseen myös esimerkiksi nuoren sosiaalisiin suhteisiin ja kouluun kiinnittymiseen.

Melko usein altistus tietyille hankalille tilanteille on parempi vaihtoehto kuin jäädä kokonaan pois koulusta. Jos kotona aamulla pohditaan kouluun lähtemisen ja kotiin jäämisen välillä, kannattaa perusperiaatteena pitää sitä, että nuori enemmän lähtisi kouluun kuin jäisi kotiin. Toki tietyissä herkästi tarttuvissa sairaustapauksissa, esim. vatsataudeissa, on syytä aina jäädä kotiin.

Kun nuori huomaa selviävänsä tilanteista, joita hän etukäteen jännitti tai pelkäsi, antaa se itseluottamusta ja uskoa selvitä niistä tai vastaavista tilanteista myös seuraavalla kerralla. Jos altistusta hankaliin tilanteisiin ei ole, ei tule myöskään kokemusta selviämisestä.

Tärkeä osa ennaltaehkäisyä on myös vanhempien ja nuoren välinen vuorovaikutussuhde ja huoltajien riittävä läsnäolo nuoren elämässä.

Vuorovaikutusta nuoren kanssa tukevat:

- Pysähtyminen, kohtaaminen, läsnäolo, ajan antaminen ja aktiivinen kuuntelu
- Nuoren kiukun kestäminen silloin, kun häntä joudutaan rajoittamaan ja turvallisena aikuisena pysyminen
- Myönteisyys, hellyys ja positiivinen palaute. Päivittäinen Kolmen Koon periaate: *Kannusta, Kiitä ja Kehu.*
- Nuoren perusasioista ja turvallisuudesta huolehtiminen: arkirytm, riittävä uni ja liikunta, terveellinen ravinto, selkeät säännöt ja rajat, maltillinen median käyttö ja ruutuaika
- Nuorelle välittyvä kokemus, että hän ei ole eikä jää yksin
- Nuorelle annetaan vastuuta vain ikäkauteen sopiva määrä: moni nuori ei vielä kykene niin suureen itsenäisyyteen kuin aikuiset joskus olettavat.

Keskustelukysymyksiä:

- *Miten koulussa ja koulumatkoilla meni tänään?*
- *Mitä hyvää / huonoa koulussa tapahtui tänään?*
- *Oliko koulussa tänään jokin erityisesti mieleen jäänyt hyvä tai huono asia?*
- *Keiden kanssa vietit aikaa koulussa tänään?*
- *Median käytöstä keskusteleminen ja tarvittaessa mediapäiväkirjan pitäminen.*

2.3. Milloin huolestua

- Nuori on aikaisemmin lähtenyt mielellään kouluun, mutta tilanne muuttuu yhtäkkiä ilman selkeää syytä.
- Nuori alkaa keksiä epäuskottavia syitä olla lähtemättä kouluun tai kieltäytyä kertomasta mikä vaivaa.
- Nuorella on usein aamuisin selittämätöntä vatsakipua tai muita fyysisiä oireita, jotka estävät kouluunlähdön.
- Haluttomuus lähteä kouluun tai fyysiset oireet esiintyvät aina säännöllisesti tiettyinä päivinä ennen tiettyjä oppitunteja, koulun tapahtumia tai tilaisuuksia.
- Nuori pelkää lähteä koulukyytiin tai itsenäisesti koulumatkalle esim. kävellen tai pyöräillen.
- Kesken koulupäivän alkaa esiintyä usein yksittäisiltä oppitunneilta selittämättömiä poissaoloja tai myöhästymisiä, jotka voivat kohdistua myös aina tiettyihin tunteihin.
- Aamuisin alkaa olla pitkiä selittämättömiä myöhästymisiä, jotka voivat säännöllisesti kohdistua tiettyihin oppitunteihin.
- Kouluhaluttomuuteen liittyy kaveripiirin muuttuminen tai kavereita ei enää ole.
- Kouluhaluttomuuteen liittyy arvosanojen laskua ilman selkeää syytä.

Koulukiusaamisesta

Haluttomuus lähteä kouluun voi johtua koulukiusaamisesta, johon tulee aina suhtautua vakavasti. Edellä olevan luettelon asiat voivat viitata myös kiusatuksi joutumiseen. Kiusaamisen kohdalla olennaista on muutos nuoren käyttäytymisessä, mikä on voinut tapahtua joko nopeasti tai vähitellen. Jos huoltajat epäilevät kiusaamista, kannattaa mahdollisimman varhain ottaa asia puheeksi nuoren kanssa ja olla yhteydessä kouluun.

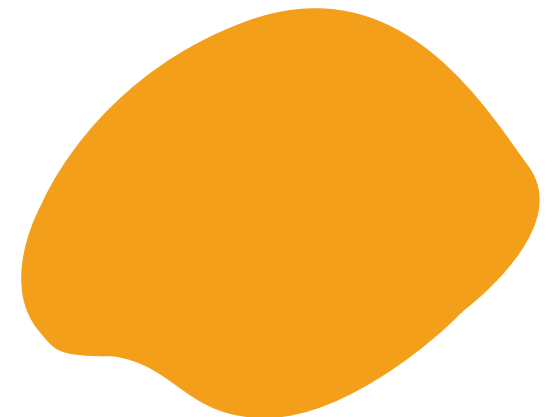
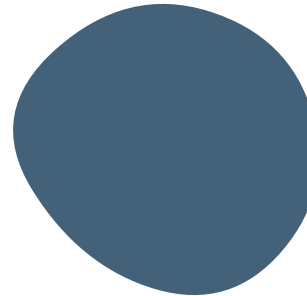
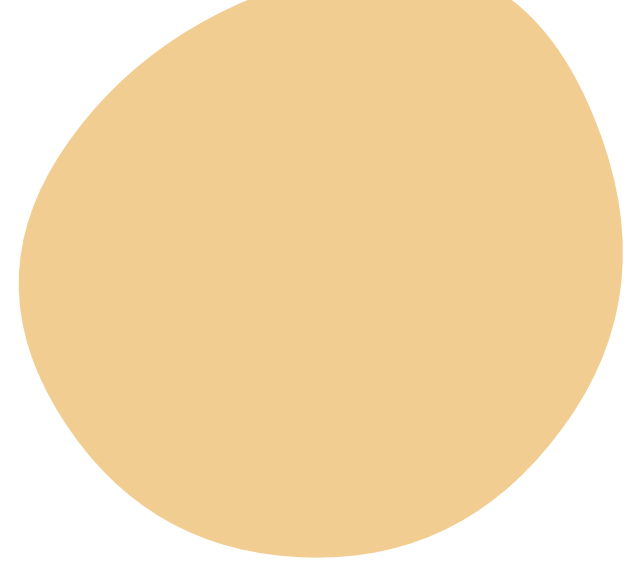
Nuoren voi olla vaikeaa kertoa kiusatuksi joutumisesta, ja asiaa tuleekin käsitellä riittävän hienotunteisesti. Koulun on kuitenkin välttämätöntä saada tieto kiusaamisepäilyistä, jotta siihen voidaan mahdollisimman nopeasti puuttua. Joskus kouluhaluttomuus voi johtua siitä, että nuori on itse ollut kiusaajana. Siitä on saattanut aiheutua asioita, jotka johtavat koulunkäynnin vaikeutumiseen myös kiusaajalle. Silloinkin tarvitaan vahvaa tukea ja apua sekä huoltajilta että koulun aikuisilta. Kodin rooli kiusaamisen ennaltaehkäisyssä ja toisten kunnioittamisen opettamisessa on keskeinen. Nuori, joka voi itse hyvin ja jolla on hyvä itsetunto, ei kiusaa toisia.

2.4. Jos huoli herää

Kun kotona herää huoli poissaoloista, kannattaa olla mahdollisimman pian yhteydessä kouluun omaan luokanopettajaan tai -valvojaan ja kertoa rehellisesti ja avoimesti, että nuorella on haluttomuutta lähteä kouluun. Koulun aikuisilla on velvollisuus ottaa huoltajan huoli vakavasti ja tehdä yhteistyötä kotien kanssa. Nykyään kouluissa on tavoitteena tehdä yhteistyötä kasvatuskumppanuuden periaatetta noudattaen. Vaikka kodilla ja koululla onkin eri roolit nuoren elämässä, ne toimivat yhteistyökumppaneina nuoren parhaaksi. Kokonaisvastuu nuoren kasvatuksesta on silti aina hänen huoltajillaan ja koulu tukee heitä tässä tehtävässä.

Myös nuoren itsensä kanssa asiaa kannattaa lähestyä myönteisesti ja yrittää rauhassa selvittää perimmäistä syytä siihen, miksi hän ei halua lähteä kouluun. Yhteistyö koulun kanssa kannattaa nähdä mahdollisuutena ja etuoikeutena, joka huoltajilla on. Koulun aikuiset haluavat olla nuoren puolella kuten huoltajatkin.

3. KOULUN ROOLI JA VASTUU

3.1. Ennaltaehkäisy

Monessa koulussa käytetään aina uuden lukukauden alkaessa aikaa oppilaiden ryhmäyttämiseen, mikä omalta osaltaan ennaltaehkäisee esimerkiksi oppilaiden ulkopuolisuuden kokemusta ja sitä kautta myös mahdollisia poissaoloja. Kouluissa on käytössä myös erilaisia keinoja puuttua järjestelmällisesti kiusaamiseen.

Tavallinen, arkinen koulutyö, joka tarkoittaa myös ponnistelua tavoitteiden eteen ja tylsien hetkien sietämistä, voi tuoda turvaa, motivaatiota ja merkityksellisyyttä. Onnistumisen kokemukset syntyvät silloin siitä, että näkee vaivaa ja tekee pitkäjänteisesti työtä omien tavoitteiden eteen ja onnistuu niissä.

Kaikissa kouluissa toimii yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä, jonka tehtävänä on tukea oppilaiden hyvinvointia koulussa. Kouluilla on tarjolla myös yksilöllisen opiskeluhoollon palveluita eli terveydenhoitajan, psykologin ja kuraattorin tukea. Heidän tehtävänä on osaltaan vahvistaa oppilaiden hyvinvointia koulussa ja tarjota tukea huolta herättävissä tilanteissa.

Oppilaan on mahdollista tavata terveydenhoitajaa, psykologia tai kuraattoria yksilötapaamisissa, myös poissaoloihin liittyvissä asioissa. Oppilaalla on oikeus tavata heitä myös ilman, että huoltajat tietävät siitä.

Joissain tilanteissa nuori tarvitsee myös kokonaan muuta kuin koulun tarjoamaa tukea. Pelkillä pedagogisilla ja opiskeluhoollollisilla keinoilla ei voida ratkaista kaikkia niitä haasteita, jotka näkyvät oppilaan koulunkäynnissä. Avun hakemiseen saa tukea esimerkiksi koulun opiskeluhoollon työntekijöiltä.

3.2. Moniammatillinen yhteistyö

Joskus kouluneuvotteluihin tulee mukaan myös kodin ja koulun ulkopuolisia henkilöitä. Näin toimitaan silloin jos nuorella ja/tai perheellä on jo yksi tai useampi hoitokontakti koulun ulkopuolella, esim. asiakkuus perheneuvolan, terveydenhuollon tai lastensuojelun kanssa. Moniammatillisessa yhteistyössä jokaisella toimijalla on oma roolinsa nuoren tilanteessa ja näkökulmansa siihen. Tavoitteena on hyvällä yhteistyöllä selvittää poissaolojen syytä, pyrkiä ennaltaehkäisemään niitä jatkossa ja pohtia ratkaisuja kokonaistilanteeseen.

3.3. Koulun tukitoimista ja arvioinnista

Koulussa luokanopettajalla tai -valvojalla on velvollisuus seurata poissaoloja ja olla tarvittaessa yhteydessä oppilaan kotiin. Poissaolotuntien raja, jolloin koulusta ollaan yhteydessä kotiin, on kuntakohtainen.

Koulussa halutaan kuulla nuorta itseään ja huoltajia tarkasti, koska nuori itse tietää parhaiten oman todellisen tilanteensa ja huoltajat taas ovat nuorensa parhaita aikuisasiantuntijoita. Koulussa ei puututa poissaoloihin kurinpidollisena toimena, vaan siksi, että oppilaan koulunkäynnin kokonaistilanne saataisiin sellaiseksi, joka tukee mahdollisimman hyvin hänen oppimistaan ja sosiaalisia suhteita koulussa.

Poissaolot eivät automaattisesti johda esimerkiksi hylätyyn todistusarvosanaan tai luokan kertaamiseen. Jos poissaoloja on paljon ja koulunkäynnin kokonaistilanne alkaa huolestuttaa, on hyvä sopia mahdollisimman pian tapaaminen, jossa on oppilaan ja huoltajien lisäksi mukana muuta koulun henkilökuntaa, jotka pystyvät tukemaan koulunkäynnissä. Näitä voivat olla esimerkiksi oma opettaja, erityisopettaja sekä terveydenhoitaja, psykologi tai kuraattori. Tapaamisessa kartoitetaan nuoren koulunkäyntitilannetta ja mietitään sopivia tukitoimia yhteistyössä huoltajien kanssa. Arvioinnin ja tukitoimien kannalta on tärkeää huomioida, ovatko poissaolot luvattomia vai luvallisia, esimerkiksi sairaudesta johtuvia.

Sairauspoissaoloissa

Oppilaan tulee myös sairaana ollessaan saada opetussuunnitelman mukaista opetusta. Jotta nuori pystyy suoriutumaan opinnoistaan, voidaan hänelle tukitoimena tehdä päätös esimerkiksi vuosiluokkiin sitoutumattomasta opetuksesta tai joidenkin oppiaineiden yksilöllistämisestä, jolloin opiskeltavia asioita karsitaan ja laaditaan omat tavoitteet, joiden mukaisesti kyseisessä aineessa edetään. Kun poissaoloja saadaan vähennettyä ja nuori alkaa käydä koulussa, saattaa myös lyhennetty koulupäivä olla ainakin tilapäisesti hyvä vaihtoehto. Joskus myös luokan kertaaminen on järkevää ja nuoren oma toivekin. Kun siirrytään edellä kuvatun kaltaisiin opetusjärjestelyihin, tehdään tehostetun tai erityisen tuen päätös ja oppimissuunnitelma tai henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Näihin asiakirjoihin kirjataan muun muassa hänen omat tavoitteensa, joiden mukaisesti hän etenee opinnoissaan.

High five – kiinni koulusta!

Sitouttavan kouluysteistyön hanke
Kristilliset koulut

2022

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Jokainen
koulupäivä
on
tärkeä

ESPOON
KRISTILLINEN
KOULU